

ekonomiska, sociala och politiska skäl omöjlig identifieras med fysiokraternas produktiva klass».

Begge bind har fyldige kilde- og litteraturoversigter, disputatsen tillige engelsk resumé.

Fridlev Skrubbeltrang

Margit Mogensen: Fæstebønderne i Odsherred. Studier over sociale og økonomiske forhold ca. 1750–1800. Skrifter udgivet af Lokalthistorisk Afdeling nr. 4, Kbh. 1974. 1+212 s.

Nævnte afhandling fremtræder som en omarbejdet og forkortet udgave af en specialeopgave fra foråret 1972. Der gives ikke nogen begrundelse for, at en væsentlig del af det oprindelige speciale, der også omfattede en gennemgang af husmændenes kår, er udeladt; men den foreliggende afhandling vil alene gennem en analyse af gårdfæsternes forhold i et afgrænset område af landet føje »en brik« til den almindelige landbrugshistorie i tidsrummet. Senere fremgår det, at undersøgelsen nærmere vil koncentrere sig om forskelle og ligheder mellem kronbønder og private godsbønder.

Desværre giver forfatteren ikke nogen nærmere begrundelse for netop dette emnes interesse, ligesom den geografiske og tidsmæssige afgrænsning alene synes begrundet i det overleverede kildemateriale. At forfatteren ikke får sin undersøgelse relateret til den eksisterende forskningstradition og ikke fortæller læseren, hvilke økonomiske og sociale forhold det kan have interesse at måle og belyse, er så meget mere beklageligt, som der hersker stor mangel på konsekvent gennemførte mikroøkonomiske studier fra 1700-tallets landbrugshistorie.

Gennemgangen bliver følgelig en teoriløs opremsning af enkeltkilders udsagn om bøndernes forhold af yderst uegal værdi. På trods af forfatterens åbenbare grundighed og kendskab til de enkelte kilder, må man herudover desværre konstatere, at undersøgelsens konkrete resultater på grund af den statistiske indregning af tilkøbt gods midt i perioden (se s. 15 og 16, ¼ af hele det behandlede materiale) må betvivles, og at forfatterens generelle konklusion, s. 192, burde have været usagt, da den overhovedet ikke kan belægges gennem den foreliggende undersøgelse.

Finn Stendal Pedersen

Torgny Lindgren: Banko- och Riksgälds-revisionerna 1782–1807. Studia Historica Upsaliensia 72, Almqvist & Wiksell, Uppsala, 1975. 202 s.

I sidste halvdel af det 18. århundrede foregik der i Sverige en række spændende pengepolitiske eksperimenter, hvis økonomisk-teoretiske implikationer og betydning for den generelle økonomiske udvikling i Sverige har været analyseret af adskillige forfattere. Den foreliggende afhandling tager i modsætning til disse analyser sit udgangspunkt i de politiske forhold omkring nogle af de vigtigste institutioner i tidens pengehistorie, nemlig stændernes forsøg på en politisk kontrol med den svenske centralbank efter realisationen af 1776 og med udstedelsen af rigsgældssedler fra 1789.

Dette skete i begge tilfælde ved, at der af stænderne blev udpeget revisorer, som i forbindelse med rigsdagene foretog en gennemgang af de pågældende institutioners embedsførelse siden sidste rigsdag, og afhandlingen består af en detaljeret gennemgang af instrukserne for disse revisorer, den del af deres arbejde, der omfatter de mere politisk betonedede aspekter af lånevirkksomhed og seddeludstedelse, og drøftelserne på grundlag af revisorenes rapporter.